Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL DEAN SPIELMANN
prezentate la 1 august 2025[1]

Cauza C-481/24

E. sp.j.
împotriva
C. sp. z o.o.

[cerere de decizie preliminară formulată de Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Tribunalul Districtual al Orașului Varșovia, Polonia)]

„Trimitere preliminară – Directiva 2011/7/UE – Combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale – Domeniu de aplicare – Articolul 3 alineatul (1) și alineatul (3) litera (a) – Articolul 6 alineatele (1) și (2) – Normă națională care prevede compensarea creanțelor cu efect retroactiv”

Introducere

1. Prin prezenta cerere de decizie preliminară, Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Tribunalul Districtual al Orașului Varșovia, Polonia) ridică problema interpretării articolului 3 alineatul (1) și alineatul (3) litera (a), precum și a articolului 6 alineatele (1) și (2) din Directiva 2011/7/UE privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale[2].

2. Mai precis, instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe, în hotărârea sa în prezenta cauză, cu privire la aspectul dacă efectul retroactiv conferit compensării creanțelor de legislația poloneză este compatibil cu Directiva 2011/7. Această întrebare oferă Curții oportunitatea de a furniza precizări de o importanță deloc neglijabilă cu privire la domeniul de aplicare al acestei directive și se dovedește deosebit de delicată ca urmare a faptului că compensarea cu efect retroactiv este puternic ancorată în tradițiile juridice ale mai multor state membre ale Uniunii.

[1] Limba originală: franceza.

[2] Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 2011 (JO 2011, L 48, p. 1). Această directivă a abrogat și a înlocuit de la 16 martie 2013 Directiva 2000/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 iunie 2000 privind combaterea întârzierii efectuării plăților în cazul tranzacțiilor comerciale (JO 2000, L 200, p. 35, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 226).

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3. Potrivit articolului 1 din Directiva 2011/7, intitulat „Obiectul și domeniul de aplicare”:

„(1) Prezenta directivă urmărește să combată întârzierea în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale, în vederea asigurării funcționării adecvate a pieței interne, promovând astfel competitivitatea întreprinderilor […]

(2) Prezenta directivă se aplică tuturor plăților efectuate ca remunerații pentru tranzacții comerciale.

[…]”

4. Articolul 3 din Directiva 2011/7 prevede:

„(1) Statele membre garantează că, în cadrul unor tranzacții comerciale între întreprinderi, creditorul este îndreptățit să perceapă dobândă pentru efectuarea cu întârziere a plăților, fără a fi necesară o notificare, în cazul în care sunt îndeplinite următoarele condiții:

(a) creditorul și-a îndeplinit obligațiile contractuale și legale și

(b) creditorul nu a primit suma datorată la scadență, cu excepția cazului în care debitorul nu este responsabil de întârziere.

[…]

(3) Atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute la alineatul (1), statele membre garantează următoarele:

(a) creditorul este îndreptățit să perceapă dobândă pentru efectuarea cu întârziere a plăților din ziua următoare scadenței sau a expirării termenului de plată stabilite în contract;

[…]”

5. Potrivit articolului 6 din această directivă:

„(1) Statele membre se asigură că, atunci când dobânda pentru efectuarea cu întârziere a plăților în tranzacțiile comerciale devine exigibilă în conformitate cu articolul 3 […], creditorul are dreptul de a obține de la debitor o sumă fixă de 40 [de euro], în calitate de despăgubire minimă.

(2) Statele membre se asigură că suma fixă menționată la alineatul (1) este exigibilă fără a fi necesară o notificare și reprezintă o despăgubire pentru cheltuielile de recuperare ale creditorului.

[…]”

Dreptul polonez

Codul civil

6. Ustawa – Kodeks cywilny (Legea privind Codul civil) din 23 aprilie 1964 (Dz. U. din 2023, poziția 1610, cu modificările ulterioare) (denumit în continuare „Codul civil”) prevede la articolul 498:

„§1. În cazul în care două persoane sunt simultan debitoare și creditoare una față de cealaltă, fiecare dintre ele poate compensa creanța sa cu creanța celeilalte părți dacă ambele creanțe privesc bani sau bunuri de aceeași natură desemnate numai generic și dacă ambele creanțe sunt exigibile și pot fi invocate în fața unei instanțe sau a unei alte autorități a statului.

§2. Compensația are ca efect faptul că cele două creanțe se compensează până la valoarea creanței celei mai scăzute.”

7. Potrivit articolului 499 din Codul civil:

„Compensația se face prin declarație către cealaltă parte. Declarația are efect retroactiv din momentul în care compensația a devenit posibilă.”

Legea privind întârzierile excesive

8. Prin ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (Legea privind combaterea întârzierilor excesive în tranzacțiile comerciale) din 8 martie 2013 (Dz. U. din 2023, poziția 1790) (denumită în continuare „Legea privind întârzierile excesive”), autoritățile poloneze au transpus Directiva 2011/7 în ordinea juridică națională.

9. Articolul 7 din Legea privind întârzierile excesive prevede:

„1. În cadrul tranzacțiilor comerciale, cu excepția tranzacțiilor în care debitorul este o entitate publică, creditorul are dreptul să obțină, fără o punere în întârziere, dobânda legală pentru întârzierea în efectuarea plăților, dacă părțile nu au convenit dobânzi mai ridicate, pentru perioada cuprinsă între data la care prestația pecuniară devine exigibilă și data la care este efectuată plata, dacă sunt îndeplinite următoarele condiții cumulative:

1) creditorul și-a îndeplinit obligațiile;

2) creditorul nu a primit plata în termenul specificat în contract.

[…]”

10. Potrivit articolului 10 din Legea privind întârzierile excesive:

„1. De la data dobândirii dreptului la dobânzile menționate la articolul 7 alineatul 1 […], creditorul are dreptul de a obține de la debitor, fără punere în întârziere, o despăgubire pentru cheltuielile de recuperare reprezentând echivalentul sumei de:

1) 40 de euro, atunci când cuantumul prestației pecuniare nu depășește 5 000 de zloți polonezi [(PLN) (aproximativ 1 190 de euro)];

2) 70 de euro, atunci când cuantumul prestației fixe este mai mare de 5 000 [PLN (aproximativ 1 190 de euro)], dar mai mic de 50 000 [PLN (aproximativ 11 890 de euro)];

[…]”

Litigiul principal, întrebarea preliminară și procedura în fața Curții

11. Societatea E. (denumită în continuare „reclamanta”) este titulara a zece creanțe reprezentând remunerații față de societatea C. (denumită în continuare „pârâta”), stabilite prin facturi aferente unor servicii de transport, care prevăd termene de plată care au expirat între luna februarie și luna septembrie 2022.

12. Întrucât pârâta nu și-a achitat datoriile în termenele stabilite, reclamanta a introdus o acțiune în pretenții la Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Tribunalul Districtual al Orașului Varșovia), instanța de trimitere.

13. Reclamanta a solicitat plata, pe de o parte, a sumei de 26 715,60 PLN (aproximativ 5 676,56 euro)[3] cu titlu de sumă a creanțelor reprezentând remunerații, majorată, în temeiul articolului 7 din Legea privind întârzierile excesive, cu dobânzi calculate pentru fiecare remunerație neplătită, la rata prevăzută la articolul 4 alineatul 3 litera b) din această lege, și, pe de altă parte, a sumei de 1 997,29 PLN (aproximativ 424,39 euro) cu titlu de despăgubire pentru cheltuielile de recuperare, în conformitate cu articolul 10 din această lege, ca urmare a întârzierii în efectuarea plății fiecăreia dintre creanțele reprezentând remunerații.

14. Pârâta a solicitat respingerea acțiunii. Aceasta a plătit reclamantei suma de 1 697,40 PLN (aproximativ 360,67 euro) și, prin actul din 2 septembrie 2022, a formulat o declarație de compensare, în sensul articolelor 498 și 499 din Codul civil, pentru suma de 25 018,20 PLN (aproximativ 5 315,90 euro). Întrucât a plătit astfel suma totală de 26 715,60 PLN, ea consideră că datoria sa a fost stinsă.

15. Declarația de compensare formulată de pârâtă se întemeia pe o creanță reprezentând despăgubiri pe care o deținea față de reclamantă, ca urmare a distrugerii unor mărfuri în cursul unui transport efectuat de aceasta din urmă, dar care nu făcea obiectul acțiunii în pretenții. În ceea ce privește această creanță reprezentând despăgubiri, pârâta a arătat că termenul de plată pe care l-a stabilit în scrisoarea sa de punere în întârziere din 15 februarie 2022 expira la 7 martie 2022.

[3] La cursul din 2 septembrie 2022.

16. Potrivit pârâtei, rezultă că, chiar dacă declarația de compensare privea numai sumele datorate cu titlu principal de fiecare dintre societățile în cauză, reclamanta a pierdut, în temeiul efectului retroactiv al acestei declarații, astfel cum este prevăzut la articolul 499 din Codul civil, dreptul de a solicita dobânzile născute și despăgubirile datorate după 7 martie 2022. În procedura principală este vorba despre dobânzile și despăgubirile care decurg din întârzierea în efectuarea plății a nouă creanțe reprezentând remunerații dintre cele zece invocate în cererea introductivă.

17. Reclamanta nu a repus în discuție răspunderea sa pentru prejudiciul invocat de pârâtă. Cu toate acestea, ea a contestat însăși eficacitatea acestei declarații de compensare și cuantumul acestui prejudiciu.

18. Având îndoieli cu privire la incidența efectului retroactiv al compensației asupra drepturilor la dobânzile de întârziere și la despăgubirea pentru cheltuielile de recuperare care decurg din Legea privind întârzierile excesive care transpune Directiva 2011/7, Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszwawie (Tribunalul Districtual al Orașului Varșovia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 3 alineatul (1) și alineatul (3) litera (a) și articolul 6 alineatele (1) și (2) din Directiva [2011/7] trebuie interpretate în sensul că se opun unei legislații naționale care prevede că dobânda legală pentru întârzierea în efectuarea plăților și despăgubirea pentru cheltuielile de recuperare nu sunt datorate creditorului în cazul în care, după expirarea termenului de plată stabilit în contract, debitorul și-a achitat datoria față de creditor printr-o compensație care are de plin drept efect retroactiv din momentul la care compensația a devenit posibilă?”

19. Pârâta, guvernele polonez, belgian, german și neerlandez, precum și Comisia Europeană au prezentat Curții observații scrise. Pledoariile guvernelor polonez, german și neerlandez, precum și a Comisiei au fost ascultate în ședința din 14 mai 2025.

Analiză

20. Prin intermediul întrebării preliminare, instanța de trimitere solicită Curții în esență să stabilească dacă articolul 3 alineatul (1) și alineatul (3) litera (a), precum și articolul 6 alineatele (1) și (2) din Directiva 2011/7 trebuie interpretate în sensul că se opun unei legislații naționale care prevede că dobânda legală pentru întârzierea în efectuarea plăților și despăgubirea pentru cheltuielile de recuperare nu sunt datorate creditorului în cazul în care debitorul și-a achitat datoria față de creditor printr-o declarație de compensare, formulată după expirarea termenului de plată stabilit în contract, care are efect retroactiv din momentul în care această compensație a devenit posibilă.

21. Pentru a răspunde la o astfel de întrebare, considerăm că este necesar, mai întâi, să formulăm câteva scurte observații introductive cu privire la compensarea creanțelor, înainte de a examina compatibilitatea reglementării naționale în discuție cu Directiva 2011/7.

Observații introductive

22. Definită ca fiind modul de stingere a două obligații distincte, până la concurența celei mai mici, între două persoane care sunt simultan creditoare și debitoare una față de cealaltă, compensația își are rădăcinile în dreptul roman [4]. Aceasta îndeplinește o funcție dublă. Pe de o parte, ea permite accelerarea și simplificarea restabilirii echilibrului într-o relație comercială, evitând o plată dublă în sens invers. Pe de altă parte, ea joacă un rol de garanție, în măsura în care, dacă una dintre părți ar plăti fără a aștepta plata celeilalte părți, ea s-ar expune riscului de insolvabilitate a acesteia din urmă și concursului cu ceilalți creditori ai insolvabilului.

23. Compensația poate fi legală, convențională sau judiciară.

24. Mecanismul inerent compensației legale implică stingerea creanțelor reciproce, până la concurența celei mai mici, la data coexistenței lor, atunci când sunt îndeplinite anumite condiții. Este vorba despre condiții de reciprocitate, fungibilitate, certitudine, lichiditate și exigibilitate a creanțelor.

25. Legislațiile statelor membre prevăd în general că creanțele reciproce se sting fie automat, de plin drept, fie ca urmare a unei declarații unilaterale, care conferă compensației un efect retroactiv [5], precum cea în discuție în speță.

26. Prima opțiune a fost reținută, cu titlu de exemplu, de legislațiile belgiană [6], spaniolă [7] și luxemburgheză [8], care consacră o compensație care are loc de plin drept, chiar fără știrea părților.

27. A doua opțiune este de asemenea prezentă în sistemele juridice naționale. Pe lângă dreptul polonez, care face obiectul analizei noastre în speță, pot fi citate și alte exemple. Dreptul german prevede o compensație prin declarație care are, independent de momentul declarației, un efect retroactiv la data la care creanța principală și creanța reconvențională coexistă pentru prima dată [9]. Dreptul francez prevede că compensația operează la data la care sunt îndeplinite condițiile sale sub rezerva invocării acesteia [10]. Dreptul neerlandez stabilește o compensație prin declarație care are un efect retroactiv la momentul la care s-a născut dreptul la compensare [11].

[4] Potrivit Codului Iustinian: „Compensationes ex omnibus actionibus ipso iure fieri sancimus nulla differentia in rem vel personalibus actionibus inter se observanda” [„Compensația trebuie să rezulte de plin drept din toate acțiunile, fără a distinge între acțiunile personale și acțiunile reale” (traducere liberă)]. A se vedea Iust C. 4, 31, 14, Iohanni, a. 531. Cu privire la originea compensației, a se vedea în special De Kotzebue, R., *Compensation et procédure; essai de critique et de science juridique pure*, Sirey, Paris, 1945.

[5] A se vedea Zimmermann, R., *Comparative Foundations of a European Law of Set-Off and Prescription*, Cambridge University Press, Cambridge, 2002, p. 32-43.

[6] A se vedea articolul 5.255 primul paragraf din code civil belge (Codul civil belgian): „Compensația legală operează de plin drept, chiar fără știrea debitorilor”. Cu privire la compensația legală în dreptul belgian, a se vedea Van Ommeslaghe, P., *De Page, Traité de Droit Civil Belge – Tome II – Les obligations*, vol. 3, Bruylant, Bruxelles, 2013, p. 2235-2271.

[7] Potrivit articolului 1202 din Código Civil de España (Codul civil spaniol): „El efecto de la compensación es extinguir una y otra deuda en la cantidad concurrente, aunque no tengan conocimiento de ella los acreedores y deudores” [„Compensația are ca efect stingerea celor două datorii până la concurența celei mai mici, chiar dacă creditorii și debitorii nu au cunoștință de aceasta” (traducere liberă)].

[8] Articolul 1290 din code civil luxembourgeois (Codul civil luxemburghez) are următorul cuprins: „Compensația operează de plin drept prin simpla putere a legii, chiar fără știrea debitorilor; cele două datorii se sting reciproc, în momentul în care există simultan, până la concurența cotităților lor respective.”

[9] A se vedea articolele 388 și 389 din Burgeliches Gesetzbuch (Codul civil german).

[10] A se vedea articolul 1347 din code civil français (Codul civil francez). Cu privire la compensația legală în dreptul francez, a se vedea Flour, J. *et al.*, *Droit civil – Les obligations – Le rapport d'obligation*, Dalloz, Paris, 2024, ediția a 11-a, p. 301-314.

[11] A se vedea articolul 6:127 alineatul 1 și articolul 6:129 alineatul 1 din Burgerlijk Wetboek (Codul civil neerlandez).

Cu privire la întrebarea preliminară

28. În considerațiile care urmează, după ce vom furniza anumite elemente esențiale cu privire la Directiva 2011/7, vom analiza, într-o primă etapă, aspectul dacă o reglementare națională care prevede o compensație cu efect retroactiv intră în domeniul de aplicare al acestei directive. Într-o a doua etapă, vom examina compatibilitatea unei astfel de reglementări naționale cu obiectivele și cu efectul util al directivei menționate.

29. Trebuie amintit de la bun început că, în conformitate cu articolul 1 alineatul (1), obiectivul Directivei 2011/7 este de a combate întârzierea în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale, în vederea asigurării funcționării adecvate a pieței interne, promovând astfel competitivitatea întreprinderilor, în special cea a întreprinderilor mici și mijlocii [12].

30. Așa cum reiese din preambulul acestei directive, pe de o parte, întârzierea în efectuarea plăților constituie o încălcare a contractului care a devenit atractivă din punct de vedere financiar pentru debitori, printre altele datorită dobânzilor mici sau inexistente aplicate pentru întârzierea în efectuarea plăților [13]. Pe de altă parte, întârzierile în efectuarea plăților afectează lichiditățile întreprinderilor și complică situația financiară a acestora, afectând competitivitatea și rentabilitatea întreprinderilor, odată ce creditorul trebuie să obțină finanțări externe din cauza efectuării cu întârziere a plăților [14].

31. Curtea a considerat astfel că directiva menționată vizează în principal descurajarea efectuării cu întârziere a plăților și protejarea creditorilor împotriva unor asemenea întârzieri [15].

32. Articolele 3 și 6 din Directiva 2011/7 reflectă acest dublu obiectiv consacrând dreptul creditorului de a percepe dobândă pentru efectuarea cu întârziere a plăților și de a solicita o despăgubire pentru cheltuielile efectuate pentru recuperarea creanței sale.

33. Potrivit articolului 3 alineatul (1) și alineatul (3) litera (a) din această directivă, creditorul este îndreptățit să perceapă dobândă pentru efectuarea cu întârziere a plăților din ziua următoare scadenței sau a expirării termenului de plată stabilit în contract, fără a fi necesară o notificare, în cazul în care creditorul și-a îndeplinit obligațiile contractuale și legale și nu a primit suma datorată la scadență, cu excepția cazului în care răspunderea pentru întârziere nu poate fi stabilită în sarcina debitorului.

34. Articolul 6 alineatul (1) din directiva menționată prevede că, atunci când dobânda devine exigibilă în conformitate cu aceasta, creditorul are dreptul de a obține de la debitor o sumă fixă de 40 de euro, în calitate de despăgubire minimă. Alineatul (2) al acestui articol prevede că această sumă fixă este exigibilă fără a fi necesară o notificare și reprezintă o despăgubire pentru cheltuielile creditorului.

[12] Întârzierea în efectuarea plăților a fost reglementată pentru prima dată prin Directiva 2000/35. Directiva 2011/7, a cărei interpretare este solicitată în speță, constituie, potrivit considerentului său (1), o simplă reformare a acesteia din urmă. În măsura în care reformarea respectivă nu a determinat modificări substanțiale ale dispozițiilor în cauză, interpretarea dată de Curte dispozițiilor corespunzătoare ale Directivei 2000/35 rămâne relevantă în cadrul aplicării Directivei 2011/7.

[13] A se vedea considerentul (12) al Directivei 2011/7.

[14] A se vedea considerentul (3) al Directivei 2011/7.

[15] A se vedea Hotărârea din 1 decembrie 2022, X (Livrarea de material medical) (C-419/21, EU:C:2022:948, punctul 26).

35. La originea dreptului creditorului de a obține dobânzile și despăgubirea menționate se află noțiunea de „întârziere în efectuarea plăților”. Aceasta este definită la articolul 2 punctul 4 din Directiva 2011/7 ca fiind neefectuarea plăților în termenul contractual și legal de plată, atunci când creditorul și-a îndeplinit obligațiile contractuale și legale și nu a primit suma datorată la scadență, cu excepția cazului în care debitorul nu este responsabil de întârziere.

36. Deși această directivă reglementează drepturile la dobânzile de întârziere și la cheltuielile de recuperare, iar aceste drepturi depind de existența creanței principale, dintr-o analiză contextuală și teleologică reiese totuși că ea nu stabilește un regim juridic referitor la creanța principală și, astfel, nu privește compensarea creanțelor.

37. Pe plan contextual, trebuie să se arate că, atunci când este vorba despre noțiunea de „sumă datorată”, articolul 2 punctul 8 din Directiva 2011/7 se limitează la a prevedea că aceasta desemnează suma principală care ar fi trebuit plătită în termenul contractual și legal de plată și că această sumă trebuie să includă taxele, impunerile, prelevările sau impozitele aplicabile [16].

38. Pe plan teleologic, trebuie să se observe că, potrivit unei jurisprudențe constante, Directiva 2011/7 nu efectuează o armonizare completă a ansamblului normelor privind întârzierile în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale. Această directivă nu enunță decât anumite reguli în materie, printre care figurează cele referitoare la dobânzile pentru efectuarea cu întârziere a plăților și la compensația pentru cheltuielile de recuperare [17].

39. Cu alte cuvinte, Directiva 2011/7 se limitează la a prevedea norme *specifice* care trebuie integrate în legislațiile civile și comerciale naționale. Prin adoptarea mai întâi a Directivei 2000/35 și ulterior a Directivei 2011/7, legiuitorul Uniunii nu a urmărit să stabilească un cadru juridic general pentru obligații și contracte [18]. Astfel, ținând seama de diversitatea de abordări ale statelor membre în aceste materii, o asemenea intenție a legiuitorului ar fi trebuit să reiasă cu o claritate absolută din modul de redactare a dispozițiilor directivei menționate, din obiectivele sale sau din lucrările pregătitoare ale acesteia. În mod evident, nu aceasta este situația.

40. Rezultă că Directiva 2011/7 nu urmărește nicidecum să stabilească norme referitoare la condițiile privind nașterea, scadența și stingerea unei creanțe.

41. Prin urmare, dat fiind că mecanismul compensației ține de stingerea creanței, o dispoziție națională care prevede o compensație cu efect retroactiv, precum articolul 499 din Codul civil polonez, nu intră în domeniul de aplicare al acestei directive.

42. Ținând seama de acest lucru, afirmația, care figurează în observațiile guvernului german, potrivit căreia reglementarea compensației retroactive ține de autonomia procedurală a statelor membre este în mod necesar inexactă. Astfel, o asemenea autonomie intră în joc numai atunci când reglementarea națională respectivă intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, ceea

[16] Mai precis, această dispoziție are următorul cuprins: „*suma principală* care ar fi trebuit plătită în termenul contractual sau legal de plată, inclusiv taxele, impunerile, prelevările sau impozitele aplicabile care sunt menționate în factură sau în cererea echivalentă de plată” (sublinierea noastră).

[17] A se vedea printre altele Hotărârea din 20 octombrie 2022, A (Nerecuperarea dobânzilor pentru întârzieri în efectuarea plăților) (C-406/21, EU:C:2022:816, punctele 52 și 53).

[18] În această privință, au fost exprimate îndoieli cu privire la exactitatea alegerii articolului 114 TFUE ca temei juridic al acestor două directive; a se vedea Editorial Comments, „*Union competences in the field of contract law: Some questions – no answers*”, *Common Market Law Review*, vol. 48, nr. 3, 2011, p. 655-657.

ce nu este cazul în prezenta cauză [19]. Prin urmare, în speță nu se justifică o analiză juridică având ca obiect verificarea compatibilității dispoziției naționale în discuție cu principiile echivalenței și efectivității.

43. Această din urmă considerație este susținută, în opinia noastră, de hotărârea pronunțată de Curte în cauza Nemec [20]. În această cauză, Curții i se solicita să se pronunțe printre altele cu privire la aspectul dacă Directiva 2000/35 se opunea unei reglementări naționale care prevedea că dobânzile de întârziere scadente, însă neplătite, încetează să curgă atunci când cuantumul lor îl atinge pe cel al sumei datorate cu titlu principal (*ne ultra alterum tantum*). În răspunsul său, Curtea ar fi putut considera, asemenea avocatului general, că reglementarea respectivă privea nivelul *minim* al acestor dobânzi, astfel încât statele membre păstrau competența de a decide dacă stabilesc un plafon pentru limitarea acumulării acestora [21]. În schimb, Curtea a arătat că Directiva 2000/35 nu prevedea normele referitoare la perioada în care curg dobânzile pentru întârzierea efectuării plăților sau la cuantumul maxim al acestor dobânzi [22] și a examinat ulterior dacă reglementarea națională în discuție era de natură să aducă atingere obiectivelor directivei menționate sau să o priveze pe aceasta de efectul său util.

44. Această din urmă examinare corespunde de altfel, în opinia noastră, celei pe care Curtea este chemată să o efectueze în speță în hotărârea care urmează să fie pronunțată.

45. Astfel, deși statele membre rămân libere să adopte o dispoziție care să consacre o compensație cu efect retroactiv, nu este mai puțin adevărat că aceasta nu ar putea totuși să conducă la o atingere adusă obiectivelor urmărite de Directiva 2011/7 sau la privarea acesteia de efectul său util [23].

46. În ceea ce privește obiectivele de a evita efectele negative asupra lichidității creditorului și de a descuraja efectuarea cu întârziere a plăților în tranzacțiile comerciale, instanța de trimitere pare să fie de părere că o compensație retroactivă este incompatibilă cu Directiva 2011/7, în măsura în care această directivă impune să se recunoască creditorului dreptul de a solicita dobânzi de întârziere și cheltuielile de recuperare atunci când plata creanței sale a avut loc după expirarea termenului prevăzut în contract.

47. Este cert că efectul retroactiv al compensației are drept consecință faptul că creditorul căruia i se opune, după expirarea termenului prevăzut în contract, o declarație de compensare care are efect retroactiv de la data la care compensația a devenit posibilă nu are dreptul nici la aceste dobânzi, nici la despăgubire pentru perioada cuprinsă între această din urmă dată și data formulării declarației de compensare.

48. Cu toate acestea, raționamentul instanței de trimitere pornește de la premisa inexactă potrivit căreia plata creanței are loc la momentul formulării declarației de compensare. În schimb, dispoziția națională în cauză stabilește că stingerea creanței intervine în momentul, anterior acestuia, în care compensația a devenit posibilă. Întrucât reglementarea unei astfel de stingeri este de competența legiuitorului național, acest din urmă moment este cel care trebuie reținut.

[19] Rezultă în mod logic că problema, dezbătută în ședință, referitoare la natura materială sau procedurală a articolului 499 din Codul civil polonez nu este relevantă în speță.

[20] Hotărârea din 15 decembrie 2016, Nemec (C-256/15, denumită în continuare „Hotărârea Nemec”, EU:C:2016:954).

[21] A se vedea Concluziile avocatului general Bobek prezentate în cauza Nemec (C-256/15, EU:C:2016:619, punctele 56-71).

[22] Hotărârea Nemec (punctul 48).

[23] Hotărârea Nemec (punctul 49 și jurisprudența citată).

49. Consecințele inerente efectului retroactiv al compensației nu sunt, așadar, contrare obiectivului Directivei 2011/7 de a descuraja efectuarea cu întârziere a plăților pentru simplul motiv că, atunci când compensația devine posibilă, creanța este stinsă. Prin urmare, nu se mai datorează nicio plată [24], iar dobânzile de întârziere nu au sens. În plus, din momentul în care compensația devine posibilă, suma compensată afectează lichiditatea creditorului, astfel încât nicio întârziere în efectuarea plăților care are repercusiuni negative asupra unei asemenea lichidități nu ar putea interveni ulterior.

50. Trebuie să se adauge că s-ar aduce atingere acestor obiective dacă nu s-ar datora creditorului eventuale dobânzi de întârziere și cheltuieli de recuperare efectuate între data depășirii termenului de plată și cea la care compensația a devenit posibilă. Or, nu se poate susține că aceasta este situația în speță, fără a denatura mecanismul propriu compensației retroactive.

51. În aceste condiții, considerăm că o reglementare națională care consacră o compensație cu efect retroactiv nu este de natură să aducă atingere obiectivelor Directivei 2011/7 și nici să o priveze pe aceasta de efectul său util.

52. În observațiile sale scrise, Comisia susține însă că interpretarea potrivit căreia, în împrejurări precum cele din speță, creditorul nu ar avea dreptul de a fi despăgubit pentru cheltuielile de recuperare pe care le-a efectuat contravine obiectivelor Directivei 2011/7 [25]. Ea își întemeiază argumentul pe Hotărârile Česká pojišťovna [26] și BFF Finance Iberia [27].

53. În cauza în care s-a pronunțat prima dintre aceste hotărâri, Curtea era chemată să se pronunțe cu privire la aspectul dacă articolul 6 din Directiva 2011/7 trebuie interpretat în sensul că recunoaște creditorului, care solicită despăgubirea pentru cheltuielile ce rezultă din notificările adresate debitorului din cauza efectuării cu întârziere a plăților de către acesta din urmă, dreptul de a obține, în acest temei, în plus față de suma fixă minimă, prevăzută la alineatul (1) al acestui articol, o despăgubire rezonabilă, în sensul alineatului (3) al articolului menționat. În cauza aflată la originea celei de a doua hotărâri, Curții i se solicita să se pronunțe cu privire la aspectul dacă același articol trebuie interpretat în sensul că suma fixă minimă, cu titlu de despăgubire a creditorului pentru cheltuielile de recuperare suportate ca urmare a efectuării cu întârziere a plăților de către debitor, este datorată pentru fiecare tranzacție comercială neplătită la scadență.

54. În ambele cazuri, Curtea și-a motivat răspunsul afirmativ prin constatarea potrivit căreia Directiva 2011/7 urmărește nu numai descurajarea întârzierilor în efectuarea plăților, împiedicând ca acestea să fie atractive din punct de vedere financiar pentru debitor datorită

[24] Trebuie să se observe că creditorul care a depus declarația de compensare nu mai are dreptul de a solicita dobânzi de întârziere pentru suma care face obiectul compensației pentru perioada cuprinsă între data la care aceasta a devenit posibilă și data formulării acestei declarații. Prin urmare, este irelevant dacă prima creanță, rezultată dintr-o tranzacție comercială, ar fi putut genera dobânzi mai mari decât cele datorate pârâtei pentru creanța reprezentând despăgubiri.

[25] Este adevărat că, astfel cum arată Comisia în observațiile sale scrise, atunci când nu obține plata în termen, creditorul ar putea lua măsuri concrete pentru a-și recupera creanța, fără a ști că ulterior va interveni o compensație, și ar putea suporta astfel anumite cheltuieli pe care nu le va putea recupera deloc dacă efectul retroactiv al compensației prevăzute la articolul 499 din Codul civil polonez ar fi considerat compatibil cu Directiva 2011/7. Or, suntem convinși că, în aceste cazuri, s-ar aplica adagiul latin „*ignorantia legis non excusat*”.

[26] Hotărârea din 13 septembrie 2018 (C-287/17, denumită în continuare „Hotărârea Česká pojišťovna”, EU:C:2018:707).

[27] Hotărârea din 20 octombrie 2022 (C-585/20, denumită în continuare „Hotărârea BFF Finance Iberia” EU:C:2022:806).

dobânzilor mici sau inexistente facturate într-o asemenea situație, ci și protecția eficientă a creditorului împotriva unor asemenea întârzieri, prin asigurarea unei despăgubiri *cât mai complete posibil* pentru cheltuielile de recuperare pe care le-a suportat [28].

55. Spre deosebire de Comisie, apreciem că raționamentul Curții nu poate fi transpus în speță, întrucât în acele cauze existența unui drept la despăgubire pentru cheltuielile de recuperare era necontestată, îndoielile instanței de trimitere privind numai stabilirea cuantumului despăgubirii.

56. În lumina considerațiilor menționate mai sus, apreciem că articolul 3 alineatul (1) și alineatul (3) litera (a), precum și articolul 6 alineatele (1) și (2) din Directiva 2011/7 trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei legislații naționale care prevede că dobânda legală pentru întârzierea în efectuarea plăților și despăgubirea pentru cheltuielile de recuperare nu sunt datorate creditorului în cazul în care debitorul și-a achitat datoria față de creditor printr-o declarație de compensare, formulată după expirarea termenului de plată stabilit în contract, care are efect retroactiv din momentul în care această compensație a devenit posibilă.

Concluzie

57. Ținând seama de ceea ce precedă, propunem Curții să răspundă la întrebarea preliminară adresată Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Tribunalul Districtual al Orașului Varșovia, Polonia) după cum urmează:

Articolul 3 alineatul (1) și alineatul (3) litera (a), precum și articolul 6 alineatele (1) și (2) din Directiva 2011/7/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 2011 privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale

trebuie interpretate în sensul că

nu se opun unei legislații naționale care prevede că dobânda legală pentru întârzierea în efectuarea plăților și despăgubirea pentru cheltuielile de recuperare nu sunt datorate creditorului în cazul în care debitorul și-a achitat datoria față de creditor printr-o declarație de compensare, formulată după expirarea termenului de plată stabilit în contract, care are efect retroactiv din momentul în care această compensație a devenit posibilă.

[28] Hotărârea Česká pojišťovna (punctele 25 și 26, precum și jurisprudența citată) și Hotărârea BFF Finance Iberia (punctul 36). Această constatare este justificată, potrivit Curții, de textul considerentului (19) al Directivei 2011/7, potrivit căruia „[c]heltuielile de recuperare ar trebui să includă, de asemenea, recuperarea costurilor administrative și compensarea costurilor interne suportate din cauza efectuării cu întârziere a plăților […]. Acordarea de despăgubiri sub forma unei sume fixe ar trebui să aibă drept scop limitarea costurilor administrative și interne legate de recuperare”.